

Remissvar
 Klimatkommunerna
 Antaget av styrelsen 2021-09-09

Klimatkommunernas remissyttrande över betänkandet Stärkt planering för en hållbar utveckling, SOU 2021:23 (dnr Fi 2021/01486)

Utredningens förslag

Utredningens uppdrag

Regeringens tilläggsdirektiv till utredningen *Samordning för bostadsbyggande* var att ”se över delar av plan- och bygglagen (2010:900), PBL, för att genom ändringar i regelverket stärka förutsättningarna för transporteffektivitet och tillgänglighet genom hållbara transporter samt utveckla möjligheterna att främja långsiktigt hållbara stadsmiljöer.”

I uppdraget ingick även att utreda om kommuner ”i högre utsträckning än i dag bör kunna avstå från att kräva att en obebyggd tomt som ska bebyggas ska ordnas så att det på tomten eller i närheten av den finns lämpligt utrymme för parkering, lastning och lossning av fordon.”

Förslag om ändringar i PBL

Utredningen föreslår att formuleringar om parkering i PBL ändras till formuleringar om transporteffektivitet och mobilitet.

Föreslagna ändringar i PBL innebär att när nya områden byggs ska:

- de lokaliseras så att behovet av transporter hålls nere och att gjorda investeringar i infrastruktur och service nyttjas så effektivt som möjligt
- bostäder och verksamheter vara tillgängliga med gång, cykel och olika energieffektiva och miljövänliga transportslag
- kommunerna få bestämma om krav på mobilitetsåtgärder i detaljplanen
- kommunerna få ökade möjligheter att säkerställa att planerade och överenskomna mobilitetsåtgärder genomförs
- kommunerna få möjlighet att i exploateringsavtal komma överens med byggherrar, fastighetsägare och verksamhetsutövare om mobilitetsåtgärder och -tjänster

Definitioner

Transporteffektivitet

- Mindre behov av transporter
- Effektivare användning av infrastruktur
- Likvärdig tillgänglighet till olika trafikslag
- Energieffektivare och miljövänligare fordonstrafik

Mobilitetsåtgärd: utrymme och anläggning för 1. parkering eller stannande för persontransporter, eller 2. lastning och lossning, leverans eller tillfällig förvaring av varor.

Remissvar
Klimatkommunerna
Antaget av styrelsen 2021-09-09

Mobilitetstjänst: tjänst för persontransporter eller för leverans och tillfällig förvaring av varor.

Klimatkommunernas synpunkter

Klimatkommunerna anser att utredningen presenterar tydliga och efterlängtrade förslag.

Klimatkommunerna ser mycket positivt på den normförskjutning genomförandet av förslaget kan innebära. Bilens särställning i samhällsplaneringen har skapat städer och samhällen där yta för människor och grönska fått stå tillbaka för yta för fordon. Ska vi nå klimatmålen behövs styrning som flyttar fokus från parkering och går över till transporteffektivitet och behov av mobilitet.

Våra medlemmar lyfter att de behöver fler styrmedel på lokal nivå för att minska utsläppen från transporter. Att styra med parkering är ett mycket effektivt verktyg som idag dock är alldeles för komplicerat och ofta möter starkt motstånd. Det är därför positivt om lagstiftningen kan vara tydlig med att lyfta fram fördelarna med hållbara transportval och med vad transporteffektivitet innebär. Våra medlemmar lyfter även behovet av samordning mellan statlig och kommunal nivå vad gäller arbetet med transporteffektivitet. Vi bedömer att införandet av mobilitetskartläggningar skulle kunna förbättra samarbetet och bli ett bra stöd till kommuner.

Erfarenheter från våra medlemmar visar, precis som utredningen lyfter, att kombinationen av fysiska och beteendepåverkande åtgärder ger effekt. Det är därför bra att utredningen betonar vikten av att kombinera fysiska mobilitetsåtgärder med icke-fysiska mobilitetstjänster vid inflyttning till nya flerbostadshus. Dock efterfrågas utvärderingar och effekter av olika typer av, och kombinationer av, mobilitetsåtgärder och mobilitetstjänster. För kommunernas del är detta viktigt inte minst vid upphandling vid egen byggnation, men även för att kunna avgöra kvaliteten av tjänster som erbjuds och huruvida tjänsterna uppfyller boendes behov av transporter.

Enligt förslaget fastställs mobilitetstjänster kopplade till en fastighet via dialog och i exploateringsavtal. Risken med förslaget är att mobilitetstjänsterna blir kortvariga och bristfälliga. För kommuner innebär detta en osäkerhet och möter inte det behov som finns idag om att kunna säkra mobilitet långsiktigt. En kommun kan till exempel kräva yta för parkering av cykel eller bilpoolsbil, men inte ställa krav på kvalitet eller bilpoolstjänst kopplad till ytan. Detta drabbar i slutändan de boende som inte ges tillgång till det behov av mobilitet som de har. Här behöver kommunerna fler och mer styrande verktyg som binder fastighetsägare till de åtagande som beslutats i detaljplan och/eller bygglagen för att kunna säkerställa långsiktighet.

Synpunkter på förslag på ändringar i PBL

För att de förändringar i Plan- och bygglagen som utredningen föreslår ska få genomslag vill vi lyfta följande:

1. Som komplement till förändringar i PBL behöver styrmedel införas som skapar efterfrågan av mobilitetsåtgärder och -tjänster hos byggherrar. Kommuner upplever idag att intresset ofta inte finns vilket gör att onödigt många parkeringsplatser anläggs.
2. Kommuner behöver hjälp att höja avgifter för parkering (så att inte parkörer flyr till billigare parkeringar). Parkeringars miljökonsekvenser behöver utredas så att värdet av marken, framförallt i stadsmiljö, höjs och parkeringars markåtgång begränsas. Det inte rimligt att driften av kommunal markparkering i Sverige subventioneras med 70 % eller 3,4 miljarder kr per år. Men så ser det tyvärr ut.

Remissvar
Klimatkommunerna
Antaget av styrelsen 2021-09-09

3. Kommuner behöver hjälp att lyfta fördelarna med mobilitetstjänster till allmänheten för att få acceptans.
4. Kommuner behöver hjälp med att utvärdera effekterna av olika mobilitetsåtgärder och -tjänster.
5. Kommuner behöver bättre strategiska verktyg för att arbeta med parkeringsplanering områdesvis. Möjligen kan detta inkluderas och förtydligas i PBL. I dagsläget saknas verktyg som kan ge kommuner en överblick av antalet parkeringsplatser i ett område. Det är därför ofta svårt att optimera parkeringsytor och att främja samutnyttjande. Utredningens förslag om mobilitetskartläggningar skulle kunna fylla detta behov.

Vi vill även lyfta vikten av att kommande föreskrifter och allmänna råd tydliggör hur kommunerna ska prioritera för att arbeta transporteffektivt vid nybyggnation. Risken är annars att nuvarande parkeringsnormer och parkeringstal fortsätter att gälla med motiveringen att efterfrågan på parkeringsplatser är stabil.

Synpunkter på förslag till ny strategi

Utredningen förslår att regeringen tar fram en strategi för en hållbar samhälls- och bebyggelsestruktur. Vi ser mycket positivt på utredningens skiss för strategin som utgår från begreppet transporteffektivitet. Som nämnts ovan finns ett behov av samordning och samverkan i arbetet med att minska utsläppen från transportsektorn. Det behövs en målbild för vad ett transporteffektivt samhälle är, som kommuner, regioner och staten kan styra emot. En nationell strategi, med tydliga mål och delmål och tillhörande ekonomiska styrmedel, skulle vara en mycket bra draghjälp i kommunernas arbete.

Erfarenheter från våra medlemskommuner visar att samhällsplaneringen lägger grund för ett transporteffektivt samhälle. En funktionsblandad bebyggelse där bostäder byggs med närhet till förskola, skola, handel, kulturutbud osv, möjliggör för boende att gå och cykla i vardagen. Minskar biltrafiken, kan vägyta göras om till grönyta och minska risken för översvämning. Planeras nybyggnation av bostäder längs kollektivtrafikstråk, finns goda förutsättningar för minskade utsläpp och ett effektivare transportsystem. Och så vidare. En strategi behövs för att tydliggöra och koppla samman dessa delar.

Om Klimatkommunerna

Klimatkommunerna är en förening med 39 kommuner och en region som medlemmar. Medlemmarnas klimatarbete ligger i framkant i Sverige och världen, med tuffa klimat- och energimål och ambitiösa åtgärder.

Klimatkommunernas övergripande syfte är att minska utsläppen av växthusgaser i Sverige genom erfarenhetsutbyte, påverkansarbete och spridning av goda exempel.

För styrelsen

Lennart Bondeson, ordförande i Klimatkommunerna